

A Helian jácintok ügye (Adawa v. Rassasa)

A 2020. évi Jessup Perbeszédverseny jogesete a felperes Adawa és az alperes Rasasa államok közötti jogvitával foglalkozik, amely a hágai Nemzetközi Bíróságon van folyamatban. Az ügy középpontjában a Helian jácintokkal kapcsolatos négy kereseti kérelem áll.

Adawa és Rasasa szomszédos államok a Crosiniai régióban. Ez a régió az egyetlen hely a világon, ahol a Helian jácintot (*Hyacinthus solaris*) termesztik. A virágzó Helian jácint pollenéből előállított fűszer az egész világon keresett termék, melynek exportja jelentős mértékben hozzájárul a felperes és az alperes állam gazdasági teljesítményéhez is.

Rasasa és Adawa elődállama, az Adawan-Zeitounian Unió 1929-ben megkötötték a Treaty of Botegat, amelyben a polgárháborújukat lezárva demarkációs vonalakat hoztak létre a két állam között és elfogadták a közöttük későbbiekben esetleg felmerülő jogvitákra az Állandó Nemzetközi Bíróság (PCIJ) joghatóságát. Az Adawan-Zeitounian Unió 1939-ben felbomlott és két utódállam jött létre, köztük a felperes Adawa.

1969-ben a Helian jácint kereskedelmét elősegítendő a régió országai létrehozták a Crosiniai Helian Közösséget. A közösség tagja kötelezettséget vállaltak, hogy nem gátolják a Helian jácint termékek szabad áramlását vámok bevezetésével. A WTO 1994-es létrehozásakor a közösség tagjai alapító államokként csatlakoztak a világkereskedelmi szervezethez, illetve megerősítették a Helian Közösségben foglalt vállalásukat azáltal, hogy a WTO szabályai alatt is 0%-os kivethető vámokat fogadtak el Helian jácint termékekre.

2012-ben a Makan hurrikán példanélküli pusztítást végzett a régióban, amelynek következtében az államok Helian jácint állományának egy jelentős része megsemmisült. A hurrikán következtében az alperes területén található jácintok 60%-a, a felperes területén található jácintok 20%-a elpusztult. A megélhetésüket veszített farmerek bűnbandákba tömörültek és épségben maradt jácint farmokat kezdtek kirabolni, eltulajdonítva mindent, ami értékes.

A bűnözés megfékezése megoldhatatlan problémát jelentett a rasasai hatóságok számára, ezért 2013-ban az RRC vállalat vezetésével megkezdődött a WALL projekt, melynek célja egy autonóm, felfegyverzett védelmi vonal létrehozása volt. A WALL 2015-ben elkészült és legfőbb tulajdonsága, hogy emberi beavatkozás nélkül képes célpontot választani és szükség esetén erőszakot is alkalmazni. A rasasai kormány 2017-ben – miután számos kísérletet követően sem sikerült a határon átnyúló bűnözést megfékezni – bejelentette a WALL telepítését a két országot elválasztó közös határszakaszon. Az adawai miniszterelnök tiltakozását fejezte ki annak kapcsán, hogy a két ország határára egy olyan fegyvert telepített az alperes állam, mely saját döntése alapján képes a felperes állam területén fegyveres erőszakot alkalmazni. A miniszterelnök szerint a WALL a fejlesztése és bevetése egyaránt sérti a nemzetközi jogot.

Továbbá, a hurrikán következtében elszabaduló bűnözés ahhoz vezetett, hogy a rasasai Helian jácint termesztés nem tudta megfelelő mértékben ellátni a hazai Helian feldolgozóipart és a rasasai hiányt adawai farmerektől kellett pótolni. 2017-ben a helyzet súlyosságát felismerve a Rasasai Helian Termesztők Egyesülete kiadott egy jelentést, amelyben arra figyelmeztetett, hogy ha a helyzet tovább folytatódik, Rasasa Helian jácint ipara az összeomlás szélére kerülhet, amely végzetes következményekkel járna a rasasai gazdaságra és társadalomra nézve. Ennek következményeképp a rasasai parlament elfogadott egy törvényt, mely 25% *ad valorem* vámokat vetett ki a Helian alapú termékekre.

Az így megemelt vámokat azonnal éles támadás érte a Crosiniai Helian Közösség részéről, majd a felperes állam részéről is, akinek az állampolgárait a vámok bevezetéséből adódó kár a legnagyobb mértékben érintette. Így a felperes 2018 októberében konzultációkat kezdeményezett az alperessel a WTO előtt, melyek azonban sikertelenül végződtek. Alperes végül 2019 februárjában egy WTO Panel eljárását kezdeményezte a felperes WTO alatti kötelezettségének megállapítása céljából.

Ezzel párhuzamosan a WALL-t kifejlesztő RRC vezérigazgatóját, Darian Grey-t 2017-ben Pindro elnök külügyminiszterré nevezte ki. Azonban 2009-ben egy harmadik állam, a Garantiai Köztársaság a Nemzetközi Büntetőbíróság eljárását kezdeményezte az RRC illetve Darian Grey

vezérigazgató ellen, a polgárháborúja alatt elkövetett bűncselekményekben betöltött szerepükért. Az alperes állam nem részese a Nemzetközi Büntetőbíróságot létrehozó Római Egyezménynek, a felperes azonban igen. A Garantia területén végrehajtott nyomozás következtében a Nemzetközi Büntetőbíróság ügyésze 2019 áprilisában indítványozta elfogatóparancs kiadását Darian Grey-el szemben, melyet a Bíróság 2019 júniusában ki is bocsátott. Darian Grey ekkor már külügyminiszter volt, és mivel éppen a felperes állam területén tartózkodott (Rasasát képviselve a Crosiniai Helian Közösség éves ülésén) a Nemzetközi Büntetőbíróság fel is hívta a felperest az elfogatóparancs végrehajtására. Az ülés végeztével, ahogy Grey elhagyta a szállodáját Adawa rendőri szervei őrizetbe vették, nem törődve tiltakozásával, hogy külügyminiszterként immunitást élvez felperes hatóságaival szemben.

A fenti ténybeli alapokra hivatkozva Adawa négy kereseti kérelmet terjesztett a Nemzetközi Bíróság elé, és kéri a megállapítását:

- Egyrészt annak, hogy a Nemzetközi Bíróságnak van joghatósága, mivel Adawa az Adawan-Zeitounian Unió utódállama;
- Másrészt, hogy a WALL kifejlesztése és az adawai-rasasai határra történő telepítése sérti a nemzetközi jogot, illetve, hogy a WALL-t haladéktalanul el kell bontani;
- Harmadrészt, hogy a Nemzetközi Bíróságnak van joghatósága az alperes által bevezetett Helian vámok jogellenességének megállapítására is, valamint, hogy alperes jogsértésének következtében felperes jogosult kártérítésre, melynek pontos mértékét későbbi eljárásban állapítsa meg a bíróság;
- Negyedrészt, hogy Darian Grey letartóztatása nemzetközi jogilag jogszerű volt és hogy Adawa jogosult őt kiadni a Nemzetközi Büntetőbíróságnak.

Rasasa ezzel szemben annak megállapítását kéri a Nemzetközi Bíróságtól, hogy mivel Adawa nem az Adawan-Zeitounian Unió utódállama, így a bíróság nem rendelkezik joghatósággal, valamint tartalmi jogsértések hiányában utasítsa el Adawa kereseti kérelmét. Továbbá kéri annak megállapítását, Darian Grey letartóztatása nemzetközi jogba ütközik és felperes haladéktalanul köteles őt repatriálni.